

Fengselsbetjentutdanningen

**Studieplan for høskolekandidat
i straffegjennomføring**

120 studiepoeng

2015 - 2016

**Kriminalomsorgens utdanningssenter
KRUS**

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Innhold i studieprogrammet	3
2.1	Studiepoengfordeling.....	3
2.2	Overordnet rammeverk.....	3
3	Arbeidsmåter	6
4	Vurdering	6
5	Eksamen	7
6	Emnene.....	9
6.1	Introduksjonsuke med vitenskapsteori – 1 SP.....	9
6.1.1	Innhold	9
6.1.2	Læringsutbytte.....	9
6.2	Emne 1: Kriminalkunnskap – 7 SP.....	10
6.2.1	Læringsutbytte.....	10
6.2.2	Innhold	10
6.3	Emne 2: Straffegjennomføringsrett og andre juridiske emner – 15 SP.....	12
6.3.1	Læringsutbytte.....	12
6.3.2	Innhold	13
6.4	Emne 3: Etikk og profesjonalitet - 8 SP	15
6.4.1	Læringsutbytte.....	15
6.4.2	Innhold	16
6.5	Emne 4: Sikkerhet – 52 SP	17
6.5.1	Læringsutbytte.....	18
6.5.2	Innhold	19
6.6	Emne 5: Miljøarbeid og tilbakeføring – 37 SP.....	21
6.6.1	Læringsutbytte.....	21
6.7	Øvrige obligatoriske fag og krav	25

1 Innledning

Studieprogrammet er utarbeidet på grunnlag av en rammeplan gitt av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) 1.11.2013. Studieprogrammet for fengselsbetjentutdanningen beskriver en toårig etatsutdanning som kvalifiserer til arbeid som fengselsbetjent i den norske kriminalomsorgen, både fengsel og friomsorg.

Studieprogrammet er forankret i Prop. 1 S (2014-2015), Stortingsmelding nr. 37 (2007-2008) *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn*, Lov om gjennomføring av straff av 18. mai 2001 og det årlige tildelingsbrevet fra KSF til KRUS.

2 Innhold i studieprogrammet

2.1 Studiepoengfordeling

Studieprogrammet går over to år. Det innledes med et teorisemester på KRUS. Deretter følger to praktisk/teoretiske semestre i et opplæringsfengsel og programmet avsluttes med et teorisemester på KRUS. Utdanningen består av følgende hovedemner:

Introduksjon og vitenskapsteori	1 SP
Emne 1: Kriminalkunnskap	7 SP
Emne 2: Straffegjennomføringsrett og andre juridiske emner	15 SP
Emne 3: Etikk og profesjonalitet	8 SP
Emne 4: Sikkerhet	52 SP
Emne 5: Miljøarbeid og tilbakeføring	37 SP

I tillegg skal man få godkjent en fysisk funksjonstest og godkjenningsprøver i fysisk maktanvendelse.

2.2 Overordnet rammeverk

I Kriminalomsorgen finnes noen overordnede instruksjoner, regelverk og annet som danner rammeverket for arbeidet innen etaten. Under finnes en oversikt over disse. De er sentrale i alle emner i studiet og man vil også finne henvisninger til disse i enkeltemnene.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2007). *Varsling om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen*. Oslo: Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Arbeidstilsynet.
Hentet fra <http://www.arbeidstilsynet.no/binfil/download2.php?tid=92254>

- Europarådet. (2012). *Europeiske fengselsregler*. Strasbourg: Europarådet, ministerkomiteen.
Hentet fra <http://www.kriminalomsorgen.no/nye-europeiske-fengselsregler-paa-norsk.328982-237613.html>
- Fengselsstyret. (1962). *Alminnelig tjenesteinstruks for fengselsvesenets tjenestemenn*. Oslo: Fengselsstyret.
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet. (2007). *Retningslinjer for utarbeidelse av lokale varslingsrutiner i staten*. Oslo: Fornyings- og administrasjonsdepartementet.
Hentet fra <http://www.regjeringen.no/upload/fad/vedlegg/1%C3%B8nns-%20og%20personalpolitikk/varslingsrutiner.pdf>
- Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. (2012). *Etiske retningslinjer for statstjenesten*.
Hentet fra http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/Arbeidsgiverpol/Etiske_retningslinjer_rev2012.pdf
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. (2006). *Kriminalomsorgens kommunikasjonsstrategi (2006-2007)*. Hentet fra <https://www.kriminalomsorgen.no/getfile.php/236621.823.uwrbtnrvfe/kommunikasjonssstrategi.pdf>
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. (2006). *Kriminalomsorgens sikkerhetsstrategi (2006-2010)*. Oslo: KSF.
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. (2002). *Retningslinjer for kriminalomsorgens arbeid med fremtidsplanlegging (Rundskriv 1/2002)*. Hentet fra <http://www.kriminalomsorgen.no/kdi-rundskriv.237914.no.html>
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. (2002). *Retningslinjer for kontaktbetjentarbeidet (Rundskriv 2/2002)*. Hentet fra <http://www.kriminalomsorgen.no/kdi-rundskriv.237914.no.html>
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. (2005). *Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen*.
Hentet fra http://www.kriminalomsorgen.no/getfile.php/225758.823.xyefvdrrru/yrkesetiske_retningslinjer05.pdf
- Kriminalomsorgsdirektoratet. (2014). *Virksomhetsstrategi (2014-2018)*. Lillestrøm: KDI.
Hentet fra <http://www.kriminalomsorgen.no/getfile.php/2642723.823.qbpfstbcb/Virksomhetsstrategi+2014-2018+for+kriminalomsorgen.pdf>
- Meld. St. 12 (2014-2015). *Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen*. Oslo: Justis og Beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/7fcd260d2f1f44e8b26df955192a01fd/no/pdfs/stm201420150012000dddpdfs.pdf>
- Skogstad, J. (2006). Ord og uttrykk i kriminalomsorgen. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena* (KRUS håndbok 3/2006, s.323-333). Oslo: KRUS.

STUDIEPLAN FOR HØGSKOLEKANDIDAT I STRAFFEGJENNOMFØRING: 120 SP

Semester Emne	1: Kriminalkunnskap	2: Straffegjennomføringsrett og andre juridiske emner	3: Etikk og profesjonalitet	4: Sikkerhet	5: Miljøarbeid og tilbakeføring	Annet
1. sem. Oppstart: uke 2	Ukene 3-6: 1: Straffens begrunnelser 2: Hva kjennetegner domfelte? 3: Dagens kriminalitetsbilde og aktuell kriminalpolitikk Eksamen 7 sp	Ukene 7-10: 1: Juridisk metode 2: Forvaltningsrett 3: Personvern og menneskerettigheter 4: Straffegjennomføringsrett 5: Strafferett 6: Straffeprosess Stevnevitne-forsikring 5 sp	Ukene 12-17: 1: Kriminal-omsorgens verdigrunnlag og menneskerettigheter 2: Moralfilosofi 3: Kulturforståelse 4: Profesjonell maktutøvelse og profesjonelt samarbeid Eksamen 8 sp	Uke 2-22: 5: Fysisk maktanvendelse Uke 11: Hospitering i fengsel Ukene 21-25¹: 1: Føringer for sikkerhetsarbeid 3: Kartlegging og dokumentasjon i sikkerhetsarbeid 4 sp	Ukene 18-20: 1: Miljøarbeid som metode i fengsel 2: Forståelse av endring og endringsprosesser 5: Psykiske lidelser, selvsykdom, ADHD, vold og rusavhengighet 6: Profesjonalitet i betjentrollen 3 sp	Uke 2: Introduksjon Uke 2: Vitenskaps-teori 1 sp
U K E N E 2 5 - 3 3 : S O M M E R T J E N E S T E 6 U K E R + F E R I E						
2. sem. Oppstart uke 34		1: Juridisk metode 2: Forvaltningsrett 3: Personvern og menneskerettigheter 4: Straffegjennomføringsrett 5: Strafferett 6: Straffeprosess Rettsbesøk 2 sp		1: Føringer for sikkerhetsarbeid 2: Praktisk sikkerhetsarbeid 3: Kartlegging og dokumentasjon i sikkerhetsarbeid 4: Kommunikasjon og konflikthåndtering 5: Fysisk maktanvendelse 6: Etiske føringer for sikkerhetsarbeid Eksamen i delemne 3: Kartlegging og dokumentasjon i sikkerhetsarbeid 25 sp	1: Miljøarbeid som metode i fengsel 2: Forståelse av endring og endringsprosesser 3: Avhjelping av skadevirkninger ved isolasjon 5: Psykiske lidelser, selvsykdom og selvmord, ADHD, vold og rusavhengighet 4 sp	
3. sem. Oppstart uke 1		2: Forvaltningsrett 4: Straffegjennomføringsrett Oppgaver i alle delemner 2 sp		1: Føringer for sikkerhetsarbeid 2: Praktisk sikkerhetsarbeid 4: Kommunikasjon og konflikthåndtering 5: Fysisk maktanvendelse 6: Etiske føringer for sikkerhetsarbeid Eksamen 22 sp	1: Miljøarbeid som metode i fengsel 2: Forståelse av endring og endringsprosesser 4: Tilbakeføring 5: Psykiske lidelser, selvsykdom og selvmord, ADHD, vold og rusavhengighet 6: Profesjonalitet i betjentrollen 6 sp	
U K E N E 2 5 - 3 3 : S O M M E R T J E N E S T E 6 U K E R + F E R I E						
4. sem. Oppstart uke 34		Ukene 34-36: 1: Juridisk metode 2: Forvaltningsrett 3: Personvern og menneskerettigheter 4: Straffegjennomføringsrett 5: Strafferett 6: Straffeprosess Eksamen 6 sp		4: Kommunikasjon og konflikthåndtering 5: Fysisk maktanvendelse 1 sp	Ukene 37- 46 3: Avhjelping av skadevirkninger ved isolasjon 4: Tilbakeføring 5: Psykiske lidelser, selvsykdom og selvmord, ADHD, vold og rusavhengighet. 6: Profesjonalitet i betjentrollen 24 sp	Uke 40: Ekskursjon: Norden eller England

¹ Inkludert tre ukers opplæring i fengsel (ukene 23- 25)

3 Arbeidsmåter

Pedagogiske valg

Pedagogikken i fengselsbetjentutdanningen tar utgangspunkt i tradisjonen for situert læring og er inspirert av Problembasert læring (PBL) når det gjelder inndeling i faste basisgrupper og en lærerrolle som har fokus på veiledning, ofte i grupper. I tråd med situert læring og PBL prøver man i den teoretiske delen av studiet å gjenskape den konteksten kunnskapen skal anvendes i. Aspirantenes ulike erfaringer fra praksisfeltet er sentrale læreforutsetninger både i den praktisk/teoretiske delen av studiet og i den teoretiske.

Utdanningen er praksisnær og det legges derfor opp til aspirantsentrerte lærings situasjoner der aspirantene skal få prøve ut sin kompetanse og få mulighet til å bygge opp egne holdninger, kunnskap og ferdigheter der lærere er veiledere. Oppgavene kan være både åpne og definerte. Noen ganger er problemstillingene beskrevet, andre ganger ikke. Oppgavene kan være både individuelle og gruppebaserte. I alle emner gjelder følgende arbeidsmåter: forelesninger, oppgaver individuelt og i grupper, framlegg og diskusjon i seminar, simuleringsøvelser og individuelle studier.

Elektronisk læringsplattform

KRUS har valgt en elektronisk læringsplattform for hele studiet. Det forventes at aspirantene bruker denne aktivt. Læringsplattformen kommer som et tillegg til den personlige kontakten som er mellom aspiranter, lærere, førstebetjenter, praksisveiledere og aspirantledere under hele utdanningen. Også aspirantlederne og praksisveilederne i opplæringsfengslene benytter læringsplattformen i sin kommunikasjon med aspiranter og KRUS.

Alle aspirantene har tilgang til internett både på KRUS og i opplæringsfengslene slik at de til enhver tid kan kommunisere med lærere/veiledere, praksisveiledere, aspirantleder og hverandre på diskusjonsforumet via læringsplattformen.

4 Vurdering

Den avsluttende og formelle vurderingen av aspiranten skjer i alle emner og obligatoriske fag. Konkret informasjon om hvilke eksamensformer som brukes, står under punkt 5 Eksamen.

For å få vitnemål, må alle eksamener være bestått, arbeidskrav skal være oppfylt og aspiranten skal være funnet skikket til tjeneste i kriminalomsorgen. Med arbeidskrav menes krav til deltakelse i undervisning og praksis og krav til godkjent nivå på innleverte oppgaver. Ferdighetsprøver blir godkjent av instruktør/veileder i emnet.

Karakterskala

Det benyttes karakterer med A som beste og E som laveste karakter for bestått.

Aspiranter som ikke oppnår E eller bedre, har ikke bestått eksamen. I delemnet Fysisk maktanvendelse brukes karakterene godkjent/ikke godkjent.

I vurderingen av tjenstlige forhold brukes karakterene 1, 2 og 3, der 1 er beste og 3 er svakeste karakter.

Egnethetsvurdering

Fengselsbetjentarbeidet inneholder spesielle oppgaver og utfordringer som bl.a. medfører myndighetsutøvelse og makt over mennesker som krever særskilt kompetanse og egnethet hos den enkelte fengselsbetjent. Krav til personlig egnethet tilsier at den enkelte aspirant vil bli vurdert på

enkelte områder i forbindelse med gjennomføringen av studieforløpet. Sentrale momenter som blir utfordret, er modenhet, personlig atferd i forhold til andre mennesker og holdninger. Det blir gjort en egen egnethetsvurdering av alle aspiranter. Vurderingen gis som en samlekarakter i tjenstlige forhold for hele utdanningsforløpet. Karakteren framkommer på vitnemålet.

5 Eksamen

Gjennom hele utdanningen har aspirantene arbeids- og oppmøteplikt. Utdanningen er "arbeidsgiverstyrt" og momentene er obligatoriske for alle. Aspirantene plikter å møte til alle timeplanfestede aktiviteter.

"Ved fravær over 20 % i det enkelte kurs/emne/fag, må aspiranten søke aspirantnemnda om å få anledning til å avlegge eksamen. Aspirantnemnda tar da også stilling til vurderingsform og/eller eksamensform som kan avvike fra studieplanen" (Eksamensforskrift § 16).

Alle arbeidskrav og godkjenningsprøver må gjennomføres og vurderes som godkjent før vitnemål kan utdeles.

Emne 1: Kriminalkunnskap – 7 SP

Avsluttende eksamen avlegges i første semester

Vurderingsform:

Individuell skriftlig eksamen. Tid: 08.30 - 12.30

Ingen tillatte hjelpemidler.

Sensorer: Intern og ekstern sensor.

Emne 2: Straffegjennomføringsrett og andre juridiske emner – 15 SP

Avsluttende eksamen avlegges i fjerde semester

Vurderingsform:

Individuell skriftlig eksamen. Tid: 08.30 - 14.30.

Alle hjelpemidler, unntatt elektroniske, er tillatt.

Sensorer: Intern og ekstern sensor.

Emne 3: Etikk og profesjonalitet – 8 SP

Avsluttende eksamen avlegges i første semester

Vurderingsform:

Individuell skriftlig eksamen. Tid: 08.30 - 12.30

Ingen tillatte hjelpemidler.

Sensorer: Intern og ekstern sensor.

Emne 4: Sikkerhet – 52 SP

Delemne 3: Kartlegging og dokumentasjon i sikkerhetsarbeid har avsluttende eksamen i andre semester.

Vurderingsform:

Individuell skriftlig eksamen. Tid: 09.00-12.00.

Alle hjelpemidler tillatt.

Sensorer: Intern og ekstern sensor.

Avsluttende eksamen for emnet avlegges i tredje semester

Vurderingsform:

Individuell skriftlig hjemmeeksamen over 3(tre)dager.

Individuell muntlig eksamen basert på skriftlig hjemmeeksamen, hvor 50 % av kandidatene trekkes ut.

Det gis en(1) samlet karakter for hjemmeeksamen og eventuell muntlig eksamen-. Muntlig karakter er justerende.

Alle hjelpemidler tillatt.

Sensorer: Intern og ekstern sensor.

Arbeidskrav og godkjenningssprøve

Første semester: Godkjenningssprøve i ASP-batong. Godkjennes av faglærer.

Praktisk godkjenningssprøve i delemnet Fysisk maktanvendelse.

Andre semester: Praktisk godkjenningssprøve i delemnet Fysisk maktanvendelse

Individuell emneoppgave. Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS

Tredje semester: Emneoppgave i gruppe. Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS.

Fjerde semester: Praktisk godkjenningssprøve i gruppe i delemnet Fysisk maktanvendelse. Godkjennes av KRUS.

Emne 5: Miljøarbeid og tilbakeføring – 37 SP

Avsluttende eksamen avlegges i fjerde semester

Vurderingsform:

Individuell muntlig eksamen og fordypningsoppgave i gruppe.

Ved karaktersetting teller individuell eksamen 60 % og fordypningsoppgaven 40 %

Sensorer: Intern og ekstern sensor

Arbeidskrav

Første semester: Flervalgsoppgave knyttet til gjennomgåtte delemner

Andre semester: Emneoppgave i gruppe basert på gjennomføring av miljøarbeid i fengsel.

Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS

Tredje semester: Individuelt refleksjonsnotat basert på kommunikasjon og relasjonsbygging med innsatte.

Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS Aspirantene skal også besøke samarbeidspartner og presentere besøket for medaspiranter

Fjerde semester: Skriftlig emneoppgave i minigruppe

Fysisk funksjonstest i 4. semester

Vurdering: Godkjent/ikke godkjent etter formelle, gitte krav

6 Emnene

6.1 Introduksjonsuke med vitenskapsteori – 1 SP

6.1.1 Innhold

En forsknings- og kunnskapsbasert utdanning er forpliktet til å si noe om vitenskapens grunnleggende mekanismer når det gjelder kunnskapsproduksjon gjennom bruk av teori og metode.

Målet er å gi aspiranten en forståelse for hvordan vitenskapen skal skape viten på en systematisk, kritisk, nøyaktig og troverdig måte. Aspiranten skal få innsikt i at den enkelte vitenskapsdisiplin eller det enkelte faget skaper (konstruerer) en bestemt oppfatning av virkeligheten ved hjelp av sine “faglige briller”. Kriminalomsorgen må forholde seg til dette og finne relevant kunnskap ut fra sine tverrfaglige behov.

6.1.2 Læringsutbytte

Kunnskaper

Aspiranten

- har kunnskap om grunnleggende vitenskapssyn, forskningsteori og -metode.

Ferdigheter

Aspiranten

- kan reflektere over vitenskapens konstruksjon av virkeligheten.
- kan reflektere over sin egen rolle i en kunnskapsbasert læringsprosess.

Generell kompetanse

Aspiranten

- har innsikt i vitenskapsteoretiske problemstillinger som har relevans for en forskningsbasert praksis i kriminalomsorgen.

Litteratur

Bergander, K. & Johnsen, B. (2006). Vitenskap og metode. I E. Larsen (red), *Fengslet som endringsarena* (KRUS håndbok 3/2006, s. 17-36). Oslo: KRUS.

Nymo, K. (2006). På sporet av den profesjonelle fengselsbetjenten. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena* (KRUS håndbok 3/2006, s. 90-109). Oslo: KRUS.

Skogstad, J. (2006). Ord og uttrykk i kriminalomsorgen. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena*. (KRUS håndbok 3/2006, s. 323-333). Oslo: KRUS.

St.meld. 37 (2007-2008). (2008). *Straff som virker - mindre kriminalitet - tryggere samfunn*. Oslo: Justis- og politidepartement. [Kap. 2, 3, 5, 6]

6.2 Emne 1: Kriminalkunnskap – 7 SP

En fengselsbetjent skal kunne reflektere over kriminalomsorgens rolle i straffesakskjeden. Kunnskaper om straffens betydning i rettssamfunnet, hvem straffedømte er og hvilke politiske føringer kriminalomsorgen er underlagt er viktig. Emnet henter kunnskaper fra fag som strafferettsvitenskap, kriminologi, sosiologi, psykologi/psykiatri og biologi.

6.2.1 Læringsutbytte

Kunnskaper

Aspiranten

- kjenner ulike begrunnelser for straff
- har kunnskap om ulike avviksteorier og forklaringer på kriminalitet
- har kunnskap om ulike straffegjennomføringsformer
- har kunnskap om kriminalpolitikken og dagens kriminalitetsbilde

Ferdigheter

Aspiranten

- kan reflektere over ulike prinsipielle tilnærminger til straff
- kan reflektere over sammenhengen mellom levekår og kriminalitet
- kan reflektere over kriminalomsorgens rolle i straffesakskjeden
- har et kritisk blikk på statistikk og forskning på kriminalitet
- ser sammenhengen mellom politiske beslutninger og egen yrkesutøvelse

Generell kompetanse

Aspiranten

- kan legge til rette for en straffegjennomføring som både ivaretar innsattes behov og hensynet til allmenn rettsoppfatning

6.2.2 Innhold

Delemne 1. Straffens begrunnelser

Kunnskaper om straffens begrunnelser i rettssamfunnet, dens innhold og ulike gjennomføringsformer er nødvendig for å kunne utføre en profesjonell straffegjennomføring i samsvar med samfunnets krav til kriminalomsorgen.

Delemne 2. Hva kjennetegner domfelte?

Mange blir kun domfelt én gang i ung alder og er senere ikke i kontakt med strafferettsapparatet. Under dette emnet ser vi imidlertid først og fremst på straffedømte i fengsel. Dårlige levekår, psykisk sykdom og rusavhengighet kjennetegner mange i denne gruppen. De siste årene har kriminalitet begått av utenlandske borgere økt, og i dag er ca. 1/3 av innsatte i norske fengsler utenlandske statsborgere. Noen innsatte antas å tilhøre organiserte grupper og kan representere spesielle utfordringer under straffegjennomføringen.

Delemne 3. Dagens kriminalitetsbilde og aktuell kriminalpolitikk

Under dette delemnet presenteres aktuell forskning om dagens kriminalitetsbilde. Kjennskap til politiske begrunnelser og styringsdokumenter er også sentralt.

Arbeidsmåter

Under dette emnet arbeider aspirantene med en individuell emneoppgave. Oppgaven skal gi mulighet til refleksjon over problemstillinger som er sentrale i emnet. Se ellers pkt. 3 Arbeidsmåter, s. 6.

Eksamen

Emnet avsluttes med individuell skriftlig skoleeksamen.

Se ellers under p.5 s.7

Litteratur

- Christie, N. (1999). Forebyggelse. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap*, 86(1), 5-15.
- Christie, N. (2004). Straffen som problem. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap*, 91(4), 302-310.
- Cramer, V. (2014). *Forekomst av psykiske lidelser hos domfelte i norske fengsler* (Prosjektrapport 2014-1). Oslo: Kompetansesenter for sikkerhets- fengsels- og rettspsykiatri, Helseregion Sør-Øst. Hentet fra <http://www.helsedirektoratet.no/Om/nyheter/Documents/psykiske-lidelser-hos-domfelte-i-norske-fengsler.pdf>
- Frønes, I. & Strømme, H. (2010). *Risiko og marginalisering. Norske barns levekår i kunnskapssamfunnet*. Oslo: Gyldendal. [Kapittel 3: Levekår, livsløp og marginalisering i kunnskapssamfunnet]
- Jensen, E. (2013). *Levekår og kriminalitet*. Oslo: KRUS. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/160432>
- Johnsen, B. (2006). Forvaring – et barn av sin tid. *Materialisten* 4, 53-89.
- Kristoffersen, R. (2006). Resultater og utfordringer i samfunnsstraffen. *Rett på sak*, (4), 32-33.
- Larsen, E. (2006). Restorative Justice – konfliktmegling i fengsel. I E. Larsen (red.), *Fengselet som Endringsarena* (Håndbok 3/2006, s. 234-240). Oslo: KRUS.
- Larsson, P. & Korsell, L. (2010). Organisert kriminalitet, en kunnskapsstatus. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap*, 97(3), 443-454.
- Meld. St. 12 (2014-2015). *Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen*. Oslo: Justis og Beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/7fcd260d2f1f44e8b26df955192a01fd/no/pdfs/stm201420150012000dddpdfs.pdf> [Kapittel 7: Verdivalg og prinsipper for dagens og morgendagens straffegjennomføring – betydning for kapasitet og kapittel 8: Hvem er de domfelte og innsatte?]
- NOU 2013:9. (2013). *Ett politi – rustet til å møte fremtidens utfordringer*. Oslo: Departementenes servicesenter. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/2013/nou-2013-9.html?id=730815> [Kapittel 10: utviklingstrekk i samfunnet og kriminaliteten]
- Nymo, K. (2013). *Straffens begrunnelser i rettssamfunnet. Mellom samfunnsplikt og personlig frihet*. Oslo: KRUS. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/160434>
- Prop. 1 S (2014-2015). (2014). *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/prop/2014-2015/Prop-1-S-20142015.html?id=768706> [s. 11-20]
- Skog, O. J. (2006). *Skam og skade. Noen avvikssosiologiske temaer*. Oslo: Gyldendal. [Kapittel 6: Personlige egenskaper, sosialisering og sosial samhandling]
- St. meld. 37 (2007-2008). (2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn*. Oslo: Det kongelige justis- og politidepartementet. [Kapittel 6: Straffegjennomføring i dag, kapittel 7: Kunnskapsbasert kriminalomsorg – nasjonalt og internasjonalt og kapittel 12: Ofrenes interesser og behov]
- Thorsen, L. R., Lied, S. & Stene, R. J. (2009). *Kriminalitet og rettsvesen*, Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa110/sa110.pdf>. [s. 7-42 og s. 59-143]

6.3 Emne 2: Straffegjennomføringsrett og andre juridiske emner – 15 SP

I første semester er målet å gi aspirantene en grundig oversikt over emnet. Denne oversikten skal gi grunnlag for forståelse av rammevilkår for yrkesutøvelsen og bidra til bedre gjennomføring av de følgende praksissemestrene. I praksissemestrene vektlegges kontroll, tvang og rettigheter samt utganger, overføringer og arbeidet frem mot løslatelse. Dette skal gi grunnlag for modning og refleksjoner i praksisperioden frem mot arbeidet i det siste teorisemesteret. I fjerde semester vil man gå mer i dybden innen enkelte områder, og ellers vektlegge helhetstenkning og ferdigheter i å identifisere og løse juridiske problemstillinger.

En fengselsbetjent må ha kjennskap til og bevissthet om sin rolle som en del av samfunnets maktapparat.

Vedkommende må kunne identifisere de juridiske problemstillingene som utøvelsen av yrket reiser og det rettslige handlingsrommet for sin makt- og myndighetsutøvelse. Innenfor de juridiske skjønnsmessige rammene for makt- og myndighetsutøvelsen må fengselsbetjenten utøve et faglig kvalifisert og balansert skjønn, slik at kriminalomsorgens ulike målsetninger oppfylles. Vedkommende skal være en garantist for at både rettssikkerheten til innsatte, ansatte og samfunnet ivaretas.

Juridisk kunnskap og kompetanse i form av kjennskap til hvilke regler som gjelder og evnen til å utøve et faglig kvalitativt og balansert skjønn er derfor en kjerne- og nøkkelkompetanse som en fengselsbetjent må besitte.

6.3.1 Læringsutbytte

Kunnskaper

Aspiranten

- har kunnskap om de ulike rettskilder og forholdet mellom dem og om skjønnsanvendelse som metode
- har kunnskap om de forvaltningsmessige prinsipper og generelle regler for saksbehandling
- har kunnskap om rettssikkerhetsbegrepets innhold
- har kunnskap om reglene i den europeiske menneskerettighetskonvensjon, de europeiske fengselsregler og reglene om personvern
- har kunnskap om de ulike straffegjennomføringsformer og bakgrunnen for disse, og hvilke regler som regulerer de ulike forhold som oppstår under straffegjennomføring
- har kunnskap om hva som er straffens formål og virkning, straffbarhetsvilkårene og ulike former for straff
- har kunnskap om hovedprinsippene og saksgangen i straffeprosessen

Ferdigheter

Aspiranten

- kan anvende faglig kunnskap innenfor de juridiske rammer for utøvelsen av makt på samfunnets vegne
- kan identifisere juridiske problemstillinger og anvende kunnskaper og metode for å løse disse
- kan veilede innsatte og domfelte om rettigheter og plikter etter lovverket
- kan utøve et faglig kvalifisert og balansert skjønn

Generell kompetanse

Aspiranten

- har forståelse for maktfordelingsprinsippet
- har generell kompetanse om fengselsbetjentrollen som en del av samfunnets utøvende myndighet.

- har respekt for individets integritet og menneskerettighetenes betydning for individ og samfunn
- har grunnlag for å opptre som en rettssikkerhetsgarantist i forhold til innsatte og domfelte, ansatte og samfunnet.
-

6.3.2 Innhold

Delemne 1. Juridisk metode

Emnet gir en innføring i juridisk metode, bruken av rettskilder, hvordan man går frem for å løse rettsspørsmål og hvordan utøve skjønn på en forsvarlig måte.

Formålet er å føre aspirantene inn i juridisk tenkemåte, oppøve evnen til å identifisere juridiske problemstillinger og stille juridiske spørsmål, til å tolke og anvende rettsregler og utøve et kriminalomsorgsfaglig skjønn.

Delemne 2. Forvaltningsrett

Delemnet behandler alminnelige regler om forvaltningsorganer og deres oppgaver, kompetanse og saksbehandling på vegne av det offentlige. Forvaltningsrett handler om hvordan landet skal styres. Delemnet fokuserer på saksgang og rettsikkerhet innen kriminalomsorgen.

Aspirantene skal ha kjennskap til reglene om forvaltning og offentlig saksbehandling. Aspirantene skal bli i stand til å identifisere problemer og bruke reglene i praksis.

Delemne 3. Rettssikkerhet, menneskerettigheter og personvern

Rettssikkerhet er en kjerneverdi for kriminalomsorgens virksomhet ved at straffegjennomføringen skal bygge på blant annet respekt for menneskeverdet, human behandling av innsatte og domfelte og alminnelige anerkjente menneskerettigheter. Den enkeltes fysiske og psykiske integritet skal være beskyttet mot overgrep og vilkårlighet og vedkommende skal ha mulighet til å forutberegne sin rettsstilling.

Dette krever grunnleggende kunnskap om rettssikkerhetsbegrepets innhold, om reglene i den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og de europeiske fengselsreglene og reglene om personvern.

Delemne 4. Straffegjennomføringsrett

Delemnet gjør rede for de samfunnsoppgaver kriminalomsorgen skal løse og hvilke virkemidler den har til rådighet i sikkerhetsarbeidet og arbeidet med å tilrettelegge for endring. Avtaler med kriminalomsorgens samarbeidspartnere skal være kjent. Delemnet gjør dessuten rede for kriminalomsorgens organisering.

Aspirantene skal utvikle kunnskap og generell kompetanse om innsattes rettigheter og plikter etter straffegjennomføringsloven. Delemnet skal gjøre aspirantene i stand til å identifisere rettslige problemer og bruke reglene i praksis.

Delemne 5. Strafferett

Strafferetten behandler reglene om forbrytelse og straff. Emnet gir en innføring i norsk strafferett og hvordan man resonnerer når man arbeider med strafferettslige spørsmål.

Emnet tar for seg strafferettens oppbygning og gjør rede for noen av strafferettens grunnbegreper og enkelte straffebud. Den alminnelige strafferetten behandler vilkårene for å straffe, og gir en innføring i de ulike reaksjonsvariantene i norsk strafferett. Den spesielle strafferetten behandler de enkelte straffebud. Emnet vil ta for seg enkelte utvalgte straffbare handlinger.

Delemnet skal gi aspirantene forståelse av straffens formål og virkning. Videre skal aspiranten kjenne til straffbarhetsvilkårene og ulike straffereaksjoner.

Delemne 6. Straffeprosess

Delemnet om straffeprosess omhandler reglene om saksgangen av straffesaker for domstolene. Straffeprosessen omfatter reglene for hvordan straffbare handlinger skal etterforskes og hvordan saker om straff skal behandles. Emnet legger hovedvekten på sentrale straffeprosessuelle grunnbegreper, straffesakens aktører og gangen i en straffesak. Aspirantene skal også gis faglig grunnlag for å kunne utføre arbeidet som stevnevitne, og blir gitt muligheten til å avgi forsikring i løpet av studietiden.

Arbeidsmåter

Aspirantene skal i løpet av de fire semestrene arbeide med emneoppgaver, både individuelt og i gruppe. Se ellers pkt. 3 Arbeidsmåter, s. 6.

Eksamen

Avsluttende skriftlig eksamen gjennomføres i fjerde semester.
Se ellers punkt 5 Eksamen, s.7

Litteratur

- Andenæs, K., Molven, O., Rasmussen, Ø., Sandberg, K., & Warbeg, L. (2003). *Sosialrett*. Oslo: Universitetsforlaget. [Side 82 – 96]
- Bernt, J.F. (2011). Kravet om rettssikkerhet i forvaltningen. I J.F. Bernt & Ø. Rasmussen, *Frihagens Forvaltningsrett: Bind 1* (2. utg., s. 39-65). Bergen: Fagbokforlaget.
- Bernt, J.F. (2011). Forvaltningens kompetanse. I J.F. Bernt & Ø. Rasmussen, *Frihagens Forvaltningsrett: Bind 1* (2. utg., s. 80-101). Bergen: Fagbokforlaget.
- Bratlie, K. (2003). *Lov om behandling av personopplysninger av 14.04.2000 nr. 31 (personopplysningsloven)* (Arbeidsnotat fra Høgskolen i Buskerud nr. 56). Hønefoss: HiB. [Kap. 1-4 og kap. 8]
- Hanssen, H. (red.). (2010). *Faglig skjønn og brukermedvirkning*. Bergen: Fagbokforlaget. [Kap. 1, 2, 4 og side 144 - 148]
- Heum, I. (2014). *SKJØNN. Perspektiver på skjønnsutøvelse i Nav*. Oslo: Gyldendal. [Side 12 – 31 og kap. 3, 5 og 6]
- Høstmælingen, N. (2003). *Internasjonale menneskerettigheter*. Oslo: Universitetsforlaget. [Kap. 8.1-8.1.2, 8.1.5.-8.2.8., 8.5.-8.5.8 og 8.5.12-8.6.19]
- Kofoed, S. (2001). Jus og Etikk. I E. Larsen (red), *Etikk og moral på en utfordrende yrkesarena* (KRUS håndbok, s 13-39). Oslo: KRUS.
- NOU 1988: 37. (1988). *Ny fengselslov*. Oslo: Justisdepartementet. [s. 53 – 60]
- Ot.prp. nr. 90 (2003-2004). (2004). *Om lov om straff (straffeloven)*. Oslo: Justis- og politidepartementet. [Kap. 6 – 7]
- Rosenstrøm, A. (2012). *Innføring i juss for fengselsbetjenter*. Upublisert.
- Slettan, S. & Øie, T. M. (2004). *Forbrytelse og straff*. Oslo: Universitetsforlaget. [Kap. 3-5, 8-12, 14, 35-47]
- St.meld. 37 (2007-2008). (2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet - tryggere samfunn*. Oslo: Justis- og politidepartementet. [Kap.1 og 3]
- Storvik, B. L. (2011). *Straffegjennomføring etter lov av 18. mai 2001 nr. 21* (2. utg.). Kristiansand: Høgskoleforlaget.

6.4 Emne 3: Etikk og profesjonalitet - 8 SP

Etikk og profesjonalitet avsluttes som et selvstendig emne med eksamen i første semester. Dermed vil dette emnet være en vesentlig forberedelse til å møte utfordringene i de praktisk/teoretiske semestrene. I disse semestrene (2 og 3) vil etiske refleksjoner bli aktualisert med utgangspunkt i aspirantenes konkrete praksiserfaringer og med fokus på etiske føringer i sikkerhetsarbeidet, miljøarbeid og i juridiske vurderinger. I fjerde semester (Miljøarbeid og tilbakeføring) vil etikkbasert profesjonalitet i betjentrollen bli problematisert.

Etikk og profesjonalitet tar sikte på å gi en grunnleggende forståelse om hva som kreves av en betjent i en profesjonell utførelse av arbeidet. Den profesjonelle betjenten skal velge etisk riktige og dermed akseptable handlinger. Dette med utgangspunkt i gode faglige vurderinger ut fra den fagkunnskapen han har, og med den rette holdningen basert på innsikten i de verdier og den makten han skal forvalte. Den kritiske etiske refleksjonen danner dermed grunnlaget for en regelbasert skjønnsmessig yrkesutøvelse ut fra kunnskap og erfaring fra hele utdanningen med bl.a. juss og miljøarbeid, og med fokus på sikkerhet i alle dimensjoner i fengsel og sikkerhet for samfunnet i hele straffegjennomføringen.

Innholdet i emne 3 skal legge grunnlaget for betjentprofesjonaliteten ved at aspiranten får kunnskap om og blir bevisstgjort fengselsbetjentyrkets etiske utfordringer både i arbeidet med innsatte og i kollegiale forhold. Det fokuseres på å kunne reflektere over egne verdier og holdninger slik at det sikres en opptreden som innebærer respekt for andre mennesker i utøvelsen av yrkesrollen.

6.4.1 Læringsutbytte

Kunnskaper

Aspiranten

- har kunnskap om kriminalomsorgens verdier og mål, om statens verdier og om menneskerettigheter generelt
- har kunnskap om de fem pilarene for kriminalomsorgens virksomhet (verdier)
- har kunnskap om etiske teorier, allmennmoral og yrkesetikk (Etiske retningslinjer for statstjenesten; Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen)
- har kunnskap om hvordan verdensanskuelse og livserfaring preger våre måter å tenke og handle på
- har innsikt i at verdier preger våre holdninger, og at holdninger påvirker våre handlinger
- har innsikt i hvordan det enkelte menneskets kulturbakgrunn skaper en forforståelse som har betydning i fortolkningen av egen livsverden og konkrete situasjoner
- har kunnskap om profesjonell maktutøvelse og forståelse for viktigheten av sikkerhet i perspektivet "nærhet og distanse"

Ferdigheter

Aspiranten

- kan reflektere over utfordrende situasjoner i kriminalomsorgen
- kan vurdere løsninger basert på kriminalomsorgens og statens grunnleggende verdier
- kan reflektere kritisk med utgangspunkt i ulike etiske utfordringer
- kan reflektere over hvordan kriminalomsorgens og statens verdier og betjentens egne verdier uttrykker seg gjennom holdninger og valg av handlinger
- kan reflektere over betydningen av kulturforskjeller i tilretteleggingen av straffegjennomføringen
- kan reflektere over nødvendigheten av avbalansert maktutøvelse
- kan justere sin maktutøvelse under veiledning

Generell kompetanse

Aspiranten

- kan som en forvalter av statlig makt, presentere relevante verdier og prinsipper i kriminalomsorgen og i statstjenesten
- forstår sammenhengen mellom verdier, holdninger og handlinger
- er i stand til å vurdere generelle etiske utfordringer i kriminalomsorgen
- kan med bakgrunn i kulturforståelse diskutere kulturelle utfordringer i straffegjennomføringen
- har innsikt i hvordan et statlig maktapparat delegerer makt på forskjellige nivåer
- forstår hvordan maktutøvelse virker på innsatte

6.4.2 Innhold

Delemne 1. Kriminalomsorgens verdigrunnlag og menneskerettigheter

St.meld. 37 (2007-2008) *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn* beskriver fem pilarer (verdier) som arbeidet i kriminalomsorgen skal bygges på. Disse pilarene er derfor sentrale i Etikk og profesjonalitet. Kriminalomsorgens verdier og prinsipper nedfelt i nevnte pilarer og i Yrkesetiske retningslinjer for Kriminalomsorgen, er basert på menneskerettighetene og på statlige verdier som en grunnleggende ramme for fengselsbetjentens profesjonelle holdninger og hvordan arbeidet i kriminalomsorgen skal utføres slik at innsattes verdighet ivaretas.

Målet med delemne 1 er å fokusere på kriminalomsorgens og statens verdigrunnlag og viktige menneskerettigheter.

Delemne 2. Moralfilosofi

Etikk, eller moralfilosofi, er det teoretiske grunnlaget for tenkningen om rett og galt, godt og ondt; moral beskriver praksis, eller konkrete handlinger. Arbeidet med moralfilosofi skal skape en forståelse for hvordan verdier, holdninger og handlinger står i sammenheng til hverandre, og hvordan kritisk refleksjon kan belyse denne sammenhengen.

Målet med delemne 2 er å gi en innføring i moralfilosofi.

Delemne 3. Kulturforståelse

En stor andel av de innsatte er utenlandske statsborgere; i tillegg har en stor gruppe norske innsatte flerkulturell- eller etnisk minoritetsbakgrunn.

Målet for delemne 3 er å rette blikket mot det sosialantropologiske kulturbegrepet for å skape en forståelse for kulturforskjeller som har betydning for en profesjonell yrkesutøvelse.

Delemne 4. Profesjonell maktutøvelse og profesjonelt samarbeid

Fengselsbetjenten er representant for samfunnets maktapparat. Betjenten har et ansvar for endringsarbeidet med utgangspunkt i et særlig fokus på sikkerhet i alle dimensjoner i fengsel og sikkerhet for samfunnet.

Målet med delemne 4 er å fokusere på hvordan profesjonelle holdninger og profesjonell maktutøvelse kreves av betjenten med tanke på nærhet og distanse i det daglige møte mellom innsatt og ansatt.

Arbeidsmåter

Under dette emnet arbeider aspirantene med en individuell emneoppgave. Hensikten er at aspirantene utvikler bevissthet om sin profesjonelle yrkesutøvelse og identitet. Se ellers pkt. 3 Arbeidsmåter, s. 6.

Eksamen

Emnet avsluttes med en skriftlig individuell skoleeksamen. Se ellers pkt.5 Eksamen s.7

Litteratur

Dahl, A. M. (2006). Menneskesyn og verdigrunnlag i kriminalomsorgen. I E. Larsen (red), *Fengslet som endringsarena*. (KRUS håndbok 3/2006, s. 71-80). Oslo: KRUS.

Eeg-Larsen, S. (2003). *Maktens ulike uttrykksformer ordnet ut fra type*. Hentet 23.10.2013 fra http://home.hio.no/~sissele/fag_samf/fag/med_sosiologi/makt/typer.htm

Eriksen, T. H. (2001). Kultur, kommunikasjon og makt. I T.H. Eriksen (red.), *Flerkulturell forståelse* (2. utg., s. 57-72). Oslo: Universitetsforlaget.

- Falkenberg, A. (2001). Kan vi stole på våre moralske kompass? Om kulturverdier og etiske prinsipper. I E. Larsen (red), *Etikk og moral på en utfordrende yrkesarena* (s. 61-88). Oslo: KRUS.
- Fjørtoft, K. & Skorstad, B. (1998). *Etikk i sosialt arbeid: mellom samfunnsplikt og personlig ansvar*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet. (2012). *Etiske retningslinjer for statstjenesten*. Hentet fra http://www.regjeringen.no/upload/FAD/Vedlegg/Arbeidsgiverpol/Etiske_retningslinjer_rev2012.pdf
- Fredwall, T. (2006). Veien mellom etikk og moral. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena*. (Håndbok 3/2006, s. 81-89). Oslo: KRUS.
- Grinde, E. (2001). Menneskerettigheter. I E. Larsen (red.), *Etikk og moral på en utfordrende yrkesarena*. (s. 41-59). Oslo: KRUS.
- Hjellnes, S. (2012). *Fengselsbetjentens ansvar som del av straffesakskjeden* (NSfKs 54. forskerseminar). Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/160699>
- Horntvedt, T. (2012). Utvalgte begreper i flerkulturell forståelse. I P.I. Båtnes & S. Egden (red.), *Flerkulturell forståelse i praksis* (s. 221-254). Oslo: Gyldendal.
- Karlsen, V. (2001). Oss betjenter imellom. I E. Larsen (red.), *Etikk og moral på en utfordrende yrkesarena* (s. 127-159). Oslo: KRUS.
- Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. (2005). *Yrkesetiske retningslinjer for kriminalomsorgen*. Hentet fra http://www.kriminalomsorgen.no/getfile.php/225758.823.xyefvdrrru/yrkesetiske_retningslinjer05.pdf
- Larsen, E. (2001). Etiske betraktninger – forpliktelser, menneskesyn og verdier som grunnlag for handlingsvalg. I E. Larsen (red), *Etikk og moral på en utfordrende yrkesarena*. (s. 89-114). Oslo: KRUS.
- Lund, P. E. (2006). Ledelse og makt i kriminalomsorgen. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena* (KRUS håndbok 3/2006, s. 294-307). Oslo: KRUS.
- Nymo, K. (2006). På sporet av den profesjonelle fengselsbetjenten. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena*. (KRUS håndbok 3/2006, s. 90-109). Oslo: KRUS.
- St.meld. nr. 37 (2007-2008). (2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn*. Oslo: Justis- og politidepartement. [Kap. 1 Sammendrag, 2 Innledning og 3 Verdivalg].

6.5 Emne 4: Sikkerhet – 52 SP

Emnet sikkerhet representerer kunnskap, kompetanse og ferdigheter som er nødvendig for å utføre en sikkerhetsmessig profesjonell og forsvarlig tjeneste i tråd med kriminalomsorgens målsettinger, verdier og strategier. Et overordnet mål med emnet er at man gjennom aktiv kobling av teori og praksis i undervisning, veiledning og praktisk tjenestutførelse skal utvikle trygge, reflekterte og samarbeidsorienterte fengselsbetjenter som bidrar til god og enhetlig sikkerhetskultur. En godt utviklet forståelse av den enkelte ansattes rolle i sikkerhetsarbeid og saksbehandling i fengsel er noe som tilstrebes, det samme er bevissthet om og praktiske ferdigheter i kommunikasjon i tjenesteutøvelsen, særlig med tanke på konfliktforebygging. Gjennom opplæring tilføres aspiranten kunnskaper og ferdigheter i situasjoner hvor fysisk maktanvendelse blir nødvendig. Derfor vektlegges også refleksjon rundt etiske utfordringer generelt og i opptreden ved konfliktsituasjoner og ved behov for bruk av fysisk makt spesielt.

6.5.1 Læringsutbytte

Kunnskaper

Aspiranten

- har kunnskap om den enkelte ansattes ansvar for å bidra til god sikkerhet, og om at rollen som fengselsbetjent medfører særlige etiske utfordringer
- kjenner til rutiner for opplæringsfengselet, begrunnelsen for dem og den menneskelige faktors betydning
- har kunnskap om risiko og beredskap i kriminalomsorgen generelt, og hvordan dette operasjonaliseres i opplæringsfengselet spesielt
- har forståelse for de sikkerhetsutfordringer rusmidler og rusmisbruk skaper i fengsel
- har kunnskaper om forsvarlig og tilbørlig bruk av godkjente tvangsmidler og selvforsvars- og pågripelsesteknikker, herunder skadepotensiale ved bruk av fysisk makt og tvangsmidler

Ferdigheter

Aspiranten:

- kan analysere og reflektere over ulike dimensjoner ved fengselsbetjentrollen i et organisasjonsteoretisk perspektiv
- kan forstå risiko og gjennomføre risikovurderinger på ulike nivå ved egen enhet
- kan forstå og ivareta sin rolle i beredskaps- og krisesituasjoner
- kan anvende og reflektere over tilegnede kunnskaper om relevant lovverk, prosedyrer, rutiner, tiltak og restriksjoner
- skal inneha ferdigheter i bruk av sentrale verktøy for kartlegging og dokumentasjon i kriminalomsorgen
- kan anvende situasjonstilpasset og tydelig kommunikasjon overfor innsatte, ansatte og samarbeidspartnere i ulike sammenhenger, individuelt og i gruppe
- kan anvende sentrale selvforsvars- og pågripelsesteknikker og godkjente tvangsmidler på en forsvarlig og tilbørlig måte, og utvise forsvarlig juridisk og etisk skjønn
- kan reflektere over egne holdninger og verdier, basert på faglige begreper og med bakgrunn i praksiserfaringer

Generell kompetanse

Aspiranten:

- har innsikt i og kan i samarbeid med andre utføre opplæringsfengselets og kriminalomsorgens ulike sikkerhetstiltak
- kan uttrykke egne observasjoner skriftlig på en presis og konkret måte, med tanke på videre forføyninger og eventuell bruk som saksdokument i en rettssak
- kan benytte ulike kommunikasjonskanaler og kommunikasjonsferdigheter for å formidle informasjon på en tydelig måte til innsatte, ansatte og samarbeidspartnere
- kan reflektere kritisk over egen og andres praktiske tilnærming ved konflikter og maktanvendelse
- har innsikt i ulike rusmiddelgrupper, deres virkningsmåte og hvordan misbruk kan forebygges, avdekkes og håndteres
- kan identifisere, reflektere over og uttrykke etiske dilemmaer i fengselshverdagen og gjennom dette bidra til videreutvikling av god praksis

6.5.2 Innhold

Delemne 1. Føringer for sikkerhetsarbeidet

Aspiranten skal tilegne seg forståelse av hvordan føringer for sikkerhetsarbeidet påvirker organisering av og innholdet i virksomheten. Innsikt i grunnleggende organisasjonsteori er en forutsetning for forståelsen av disse føringene. Organisasjonsteori blir benyttet for å tilegne aspirantene analyseredskaper i møtet med sikkerhetsmessige utfordringer. En teoretisk forståelse av hvordan sikkerhetskultur etableres og utvikles er sentral for aspirantens evne til kritisk analyse av egen og andres praksis. I dette ligger en bevissthet om den menneskelige faktors betydning i en forståelse av hva som fremmer og hemmer riktig sikkerhet.

Delemne 2. Praktisk sikkerhetsarbeid

Gjennom variert praksis ved ulike avdelinger og enheter skal aspiranten opparbeide en forståelse av hvordan sikkerhetsarbeidet er organisert gjennom prosedyrer og rutiner. Det forutsettes også innsikt i de sikkerhetsutfordringer som knytter seg til straffegjennomføring på lavere sikkerhetsnivå og innenfor friomsorgen. Utfordringer knyttet til radikalisme, organisert kriminalitet, kommunikasjon og manipulasjon problematiseres i denne sammenhengen. En bevissthet om og evne til vurdering av risiko, oppøves gjennom undervisning, veiledning og praksis. Det rettes et særlig fokus mot hvordan rusmidler skaper sikkerhetsutfordringer for virksomheten.

Delemne 3. Kartlegging og dokumentasjon i sikkerhetsarbeid

Aspiranten skal gjennom praksis og teoretisk undervisning gis en forståelse av behovet for presisjon i all kommunikasjon og informasjonsutveksling i egen organisasjon og overfor omgivelsene. Aspiranten skal tilføres ferdigheter i alt fra muntlig informasjonsutveksling under vaktavløsninger og overlappinger, via skriftlig dokumentasjon i form av notat og journalføring, til å rapportere uregelmessigheter og avvik på en måte som danner underlag for behandling og forføyninger oppover i saksbehandlingsskjeden. Aspirantens evne til å oppta forklaring fra innsatte ved uønskede hendelser vil også bli øvet.

Delemne 4. Kommunikasjon og konflikthåndtering

God kommunikasjon og situasjonsforståelse er sentralt for en fengselsbetjents evne til å ivareta sikkerheten, og påvirker evnen til å forebygge konfliktsituasjoner. For aspiranten fordrer dette en bevissthet om hvordan kommunikasjons- og interaksjonsformer kan bidra til å fremme eller hemme måloppnåelse. Delemnet viderefører kulturforståelsen i etikk og profesjonalitet. Det vil være et særlig fokus på praktiske øvelser og teknikker som virker dempende på konflikter. Kommunikasjonsteori søkes integrert i situasjoner hvor aspirantens evne til kommunikasjon utfordres. Aspirantene skal videreutvikle sin evne til forståelse, forebygging, håndtering og utvikling av konflikter, samt tilføres kunnskaper om kriseforståelse og oppfølging knyttet sammen i et sikkerhetsmessig perspektiv.

Delemne 5. Fysisk maktanvendelse

Gjennom gradvis progresjon og økende vanskelighetsgrad søker man i blant annet selvforsvars- og pågripelsesteknikker å fremme aspirantenes trygghet i møte med situasjoner som krever bruk av fysisk makt og tvangsmidler. Målet er en trygg tjenestemann- eller kvinne som behersker både tekniske og taktiske utfordringer knyttet til det å utøve fysisk makt, og at innlærte teknikker øves jevnlig for å sikre at aspiranten kommer opp på automatiserings- eller tilpasningsnivå. Aspiranten skal utvikle kunnskaper om og ferdigheter i det å bekle ulike roller i ulike aksjonsformer. Aspirantenes evne til å utvise skjønn øves gjennom en problematisering av perspektiver som juridiske og etiske føringer gir for bruk av fysisk makt og tvangsmidler. Evnen til å se koblinger til andre emner som etikk og jus er derfor sentralt.

Delemne 6. Etiske føringer for sikkerhetsarbeidet

Oppfølgingen av emnet etikk og profesjonalitet skal innenfor emnet sikkerhet bidra til et kritisk blikk på praksis generelt og maktutøvelse spesielt. Det siktes mot en helhetlig, sikkerhetsfokuseret analyse av situasjoner fra fengselshverdagen, som tar hensyn til kunnskap fra øvrige emner. Aspirantenes etiske refleksjon øves gjennom problematisering av tenkte eller opplevde eksempler fra praksis.

Arbeidsformer

Se Arbeidsformer s.6. I de praktisk/teoretiske semestrene brukes praksisveiledning for aktivt å etablere en kobling mellom teoretiske emner og praktisk tjenesteutførelse. Veiledning skjer både individuelt og i gruppe. Opplæringsfengselet som læringsarena åpner for utstrakt bruk av øvelser og ferdighetstrening i ulike delemner.

Fjerde semester vil først og fremst ha fokus på ferdighetstrening knyttet til fysisk maktanvendelse og kommunikasjon/konflikthåndtering. Siden emnet favner bredt, tar aktivt i bruk praksis og er gjennomgående i begge studieårene, vil den avsluttende delen i fjerde semester søke å avrunde emnet gjennom å nyttiggjøre seg aspirantenes nyvunne erfaringer gjennom refleksjoner, konkrete bidrag om sikkerhetsavvik og tilhørende gruppeoppgaver. Målet med dette er å utfordre aspirantene på måter som vil gi dem et avsluttende helhetsbilde rundt sikkerhet, og som vil trygge og bevisstgjøre dem som tjenestemenn- og kvinner i en fremtidig generalistrolle i kriminalomsorgen.

Arbeidskrav og godkjenningssprøve

Første semester: Godkjenningssprøve i ASP-batong. Godkjennes av faglærer.
Praktisk godkjenningssprøve i delemnet Fysisk maktanvendelse.

Andre semester:
Individuell emneoppgave. Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS.
Praktisk godkjenningssprøve i delemnet Fysisk maktanvendelse

Tredje semester: Emneoppgave i gruppe. Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS.

Fjerde semester: Praktisk godkjenningssprøve i gruppe i delemnet Fysisk maktanvendelse. Godkjennes av KRUS.

Eksamen

Delemne 3 avsluttes med en avsluttende eksamen i andre semester. Se ellers pkt. 5 Eksamen s.7

Avsluttende eksamen for hele emnet avlegges i tredje semester. Se ellers pkt. 5 s.7

Litteratur

- Asbjørnsen, S. (2008). *Håndbok i rapportlære* (2. utg., KRUS håndbok).
[Ny håndbok utarbeides i 2015]
- Auli, T (2008). Å nulle ut trusselen. I H. Bekken (red.), *Fengselsliv og menneskeverd* (s. 136-153). Oslo: Verbum.
- Bie, K. (2010). *Refleksjonshåndboken* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bråten, O. A. (2011). *Håndbok i konflikthåndtering: forebygging av trakassering, trusler og vold*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Christoffersen, S. A. (2005). *Profesjonsetikk*. Oslo: Universitetsforlaget. [Kap. 3].
- Crawley, E. (2004). *Doing prison work*. Cullompton: Willan. [Kap. 3]
- Eide, T. & Eide, H. (2008). *Kommunikasjon i praksis – Relasjoner, samspill og etikk i sosialfagligarbeid*. Oslo. Gyldendal. [Kap. 6, 7, 10, 11, 12 og 13]
- Hammerlin, Y. & Rokkan, T. (2012). *Vold og trusler mot tilsatte i kriminalomsorgen. Sluttrapport 2004-2014. Mørketall* (KRUS Rapport nr. 1/2012). Oslo: KRUS.
- Hansen, W. M. (2003). *Håndbok i krisehåndtering for kriminalomsorgen*. Oslo: KRUS. [s. 6-33]
- Helgesen, J. (red.). (2006). *Rusmiddelkunnskap for tilsatte i kriminalomsorgen* (KRUS håndbok 2/2006). Oslo: KRUS. [Kap. 6, 7 og 8]
- Jacobsen, D.I. & Thorsvik, J. (2013). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Bergen: Fagbokforlaget. [Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10]

- Kriminalomsorgsdirektoratet. (2014). *Beredskapsplanverk 1. Håndbok. Teoretisk tilnærming til sikkerhets- og beredskapsarbeid i kriminalomsorgen.*
- Liebling, A., Price, D., & Shefer, G. (2011). *The Prison Officer.* New York: Willan. [kap. 3 s.42-55 og kap. 7 s.160-169]
- Nordhelle, G. (2009). *Manipulasjon: forståelse og håndtering.* Oslo: Gyldendal.
- Sandham, D. (2014). *Håndbok i fysisk maktanvendelse.* Upublisert, KRUS.
- Skogvoll, V. (2015). Manipulasjon- eller spill for galleriet. Upublisert artikkel, KRUS.
- St.meld. nr. 37 (2007-2008). (2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn.* Oslo: Justis- og politidepartementet. [kap. 6.10.3. og kap. 8]
- Tulloch, B. (2010). Guarding against manipulation by criminal offenders. *Australasian Journal of Correctional Staff Development*, 2(5). Hentet fra http://www.bfcsa.nsw.gov.au/_data/assets/pdf_file/0010/223759/Guarding-against-Manipulation-by-Criminal-Offenders.pdf
- Wærum, E. (2014). *Praksisveiledermanual, aspirantversjon.* Oslo: KRUS.

Lokale rutiner:

- Opplæringsmanual (rutiner) for opplæringsfengselet
- Lokale regelverk, rutiner og diverse regelverk for opplæringsfengselet
- Lokal krisehåndteringsplan for opplæringsfengselet
- Lokale HMS-rutiner (elektronisk), basert på Kriminalomsorgens Internkontrollsystem (KIKS)

6.6 Emne 5: Miljøarbeid og tilbakeføring – 37 SP

Emnets fokus er kriminalomsorgens arbeid med forebygging av skadevirkninger av fengsling, rehabiliteringsarbeid med innsatte under soning, tilbakeføringsarbeid og fengselsbetjentens plikter og rolle i dette arbeidet. Arbeidet med sikkerhet på lang sikt bygger på reduksjon av fengslingens skadevirkninger, rehabilitering og tilrettelegging for endring. Miljøarbeid som metode benyttes i endringsarbeid under soning og for å redusere skadevirkninger av fengsling. Tilbakeføring viser til kriminalomsorgens og betjentens plikter i arbeidet med å tilrettelegge for at innsatte har best mulig forutsetninger ved løslatelse. Fokus på ulike sikkerhetsnivåer, fromsorg og samarbeid med andre etater står i denne sammenheng sentralt.

Emnet representerer kunnskap, kompetanse og ferdigheter som er nødvendig for å tilrettelegge for et kriminalitetsfritt liv for innsatte, forebygge skadevirkninger ved fengsling, samt forstå sin egen rolle i dette arbeidet. I tillegg til kunnskaper om metoden miljøarbeid, og om tilbakeføring, skal emnet gi kunnskaper om typiske reaksjoner på fengsling og isolasjon hos innsatte, kunnskaper om psykiske lidelser, selvskading og selvmord i fengsel, rusavhengighet, voldsproblematikk og ADHD. Betjenten skal fatte kunnskapsbaserte beslutninger og opptre profesjonelt i det daglige møtet med innsatte i fengselet. Bevissthet om og refleksjoner over hva som kan påvirke betjentens yrkesutøvelse er derfor også sentralt i dette emnet.

6.6.1 Læringsutbytte

Kunnskaper

Aspiranten

- Har innsikt i Miljøarbeid som metode og kjenner til arbeidsprosessmodell for miljøarbeid

- Har kunnskap om særtrekk ved totale institusjoner og innsattes tilpasning
- Har kunnskap om kommunikasjon
- Kjenner til sentrale læringsteorier, motivasjonsteori, personlighet og teori om grupper og identitet
- Kjenner til metodene: Motiverende samtale (MI), Bygging av mestringstillit (BaM) og Russamtalen
- Kjenner til stressreaksjoner som kan oppstå under fengselsopphold og isolasjon-
- Har kunnskap om påkjenninger ved varetektsopphold og varetekts- manualen som veileder for forebygging av skade.
- Har kunnskap om tilbakeføringsarbeid og kjenner kontaktbetjentens ansvar for dette slik det framkommer i forpliktende bestemmelser og styringsdokumenter.
- Kjenner til Kriminalomsorgens ulike samarbeidspartnere og deres ansvarsområder
- Vet hvilke rettigheter og muligheter som følger av velferdslovgivningen og straffegjennomføringsloven

Ferdigheter

Aspiranten

- Kan planlegge, og gjennomføre generelt miljøarbeid, samt organisere og lede rehabiliterende virksomhet i fengsel
- Kan kommunisere med og veilede innsatte i personlige og sosiale utfordringer
- Gjenkjenner symptomer på stress og krise
- Forstår og kan følge anvisninger i varetektsmanualen
- Har forståelse og bevissthet rundt hvordan mennesker, på ulike måter, kan reagere på fengsling
- Kan veilede om rettigheter og muligheter for innsatt
- Kan bruke Framtidsplan og aktuelt lovverk som redskap i tilbakeføringsarbeidet
- Gjenkjenner symptomer på depresjon, angst og psykose
- Gjenkjenner symptomer på ADHD
- Gjenkjenner risikofaktorer, og kan forebygge selvmord og selvskading
- Kan iverksette tiltak som kan forebygge skade ved psykiske lidelser
- Kan reflektere rundt egen rolle som profesjonell yrkesutøver, og utfordringer knyttet til betjentrollen

Generell kompetanse

Aspiranten

- er en ressurs i rehabiliteringsarbeidet frem mot løslatelse
- har god oversikt over ansvar og plikter knyttet til betjentrollen.
- har god oversikt over muligheter og utfordringer som ligger i soningsprogresjon i fengsler med høyere og lavere sikkerhetsnivå
- har god oversikt over kriminalomsorgens samarbeidspartnere i tilbakeføringsarbeidet

6.6.2 Innhold

Delemne 1. Miljøarbeid som metode i fengsel

Under dette delemnet skal aspirantene få en grunnleggende forståelse for miljøarbeid som metode. Det inkluderer kunnskap om arbeidsprosessmodellen som redskap for praktisk miljøarbeid med innsatte. Aspiranten skal i løpet av delemnet lære hvilke prinsipper som ligger til grunn for profesjonelt miljøarbeid og for profesjonell kommunikasjon. Aspirantene skal videre få innsikt i fengselets institusjonelle særtrekk for å skape bedre forståelse for hvilke rammer en har å forholde seg til i miljøarbeidet.

Delemne 2. Forståelse av endring - og endringsprosesser hos innsatte

Delemne 2 skal gi aspirantene kunnskaper om faktorer som gjør oss til de vi er som mennesker, knyttet til hvordan man som betjent kan jobbe med endring av uønsket handlings -og tankemønster.

Dette delemnet skal derfor gi aspirantene kunnskaper om ulike former for læring og motivasjon. Videre skal aspirantene, gjennom delemnet få kunnskaper om gruppepåvirkning, identitet, kognitiv teori, sosial tilhørighet og personlighet: Hva er drivkraften bak de valg vi tar i dagliglivet, og hvordan påvirker det sosiale oss?

Delemne 3. Avhjelping av skadevirkninger ved isolasjon

Et fengselsopphold kan oppleves som svært belastende. I dette delemnet skal aspirantene få kunnskaper om hva som kan bidra til at skadevirkningene av fengselsoppholdet blir minst mulig for innsatte. Det er i denne sammenheng vesentlig at fengselsbetjenter får kunnskap om kriser, stress og isolasjonsskader. For å kunne jobbe med endringsarbeid er det en forutsetning at innsatte opplever trygghet og stabilitet i hverdagen.

Delemne 4. Tilbakeføring

Tilbakeføring, behandler sentrale velferdsmessige lover og regler samt deres formål og begrunnelse. Delemnet tar videre for seg fengselsbetjentens rolle i tilbakeføringsarbeidet. I følge St.meld. nr. 37 har tilbakeføringsarbeidet tre hovedaktører: Den straffedømte selv, Kriminalomsorgen og samarbeidende etater. Fengselsbetjenten, særlig i kontaktbetjentarbeidet, fungerer som bindeledd for de innsatte i tilbakeføringsarbeidet. Det er derfor viktig at aspiranten utvikler kunnskap og generell kompetanse om denne rollen. Tilbakeføringsarbeidet skal skje i samhandling med innsatte, og respekt for innsattes selvbestemmelse er derfor i fokus. Aspirantene skal også få kunnskaper om bruk av individuell plan, og Kriminalomsorgens kartleggingsverktøy og framtidsplan. Progresjonssystemet i kriminalomsorgen er et viktig virkemiddel i tilbakeføringsarbeidet. Aspirantene skal derfor utvikle kunnskaper om progresjonstilbud til innsatte og ulike gjennomføringsformer på ulike sikkerhetsnivå. Aspirantene skal videre ha god kjennskap til friomsorgens rolle i straffegjennomføringen.

Delemne 5. Psykiske lidelser, selvskading og selvmord, ADHD, vold og rusavhengighet.

Det er vesentlig at fengselsbetjenter kjenner igjen signaler om psykiske lidelser og selvskadende handlinger for å kunne iverksette nødvendige tiltak for å forhindre skade, og for å kunne kontakte og samarbeide med fagpersonell for profesjonell oppfølging av innsatte under soningen. Mange innsatte har også ADHD. Fengselsbetjenten skal kunne kjenne symptomer på ADHD for å kunne tilrettelegge miljøarbeidet for innsatte med denne diagnosen best mulig, og/ eller for eventuelt å kunne informere innsatte om muligheter for videre utredning. Det er mange innsatte som soner en dom for bruk av vold i norske fengsler. Aspirantene skal ha kjennskap til hvordan man jobber med endringsarbeid opp mot denne gruppen lovbrøyttere. I arbeidet med innsatte som har et rusproblem er det viktig at fengselsbetjenten vet hva rusavhengighet innebærer både fysiologisk og sosialt.

Delemne 6. Profesjonalitet i betjentrollen

Fengselsbetjenten fyller ulike roller i sitt daglige virke. Det å forstå sin rolle i organisasjonen, samt å kunne balansere mellom hjelper- og vokterrollen med etisk bevissthet, er vesentlig for å kunne opptre profesjonelt. Aspirantene skal utvikle forståelse for hvilken betydning deres personlige egenskaper, verdier og holdninger (etikk), i samspill med teoretiske kunnskaper, praktiske ferdigheter, maktutøvelse og kriminalomsorgens mål, verdier og prinsipper, har i profesjonell yrkesutøvelse. Dette er tema som også har vært berørt tidligere i studiet. I dette avsluttende delemnet, sammenfattes og diskuteres forpliktelser, muligheter og utfordringer i rollen som profesjonell fengselsbetjent. Aspiranten skal også få kunnskaper om ledelse, da betjenten i mange situasjoner står i en situasjon der han eller hun må lede andre, både innsatte og ansatte.

Arbeidsmåter og arbeidskrav

Arbeidskrav

Første semester: Flervalgsoppgave knyttet til gjennomgåtte delemner.

Andre semester: Emneoppgave i gruppe basert på gjennomføring av miljøarbeid i fengsel.

Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS

Tredje semester: Individuelt refleksjonsnotat basert på kommunikasjon og relasjonsbygging med innsatte. Arbeidskravet godkjennes av lærer/veileder/KRUS. Aspirantene skal også besøke samarbeidspartner og presentere besøket for medaspiranter.

Fjerde semester: Skriftlig emneoppgave i minigruppe.

Eksamen

Individuell muntlig eksamen og fordypningsoppgave i minigruppe gjennomføres i fjerde semester. Vekting muntlig 60% og fordypningsoppgave 40%.

Litteratur

- Arbeids- og velferdsdirektoratet. (2012). *NAV - med blick på kriminalomsorg*. (Informasjonshefte). Oslo: Arbeids- og velferdsdirektoratet. Hentet fra <http://www.kriminalomsorgen.no/informasjonshefte-om-nav-samarbeid.5123377-237613.html>
- Bø, I. & Schiefloe, P.M. (2007). *Sosiale landskap og sosial kapital. Innføring i nettverkstenkning*. Oslo: Universitetsforlaget. [s.99-117, 19 sider]
- Crawley, E. M. (2004). Emotion and performance. Prison officers and the presentation of self in prisons. *Punishment & society*, 6(4), 411-427.
- Danielsen, T. & Karlsen, V. (2007). *Kvalitet i varetektsarbeidet: Del 1: Manual*. Oslo: KRUS
Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/160493> [s. 9-128]
- Danielsen, T. & Karlsen, V. (2007). *Kvalitet i varetektsarbeidet: Del 3: Noen perspektiver på varetekt*. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/160497> [s. 25-38]
- Drægebø, H. (2006). Miljøarbeid i fengsel. I E. Larsen (red.), *Fengslet som endringsarena*. (KRUS håndbok 3/2006, s.193-203). Oslo: KRUS.
- Eide, T. & Eide, H. (2008). *Kommunikasjon i praksis – Relasjoner, samspill og etikk i sosialfagligarbeid*. Oslo: Gyldendal. [Kap. 1, 3 og 4, 44 sider]
- Ekeland, T.J. (2010). Sosial persepsjon. I T.J. Ekeland, O. Iversen, A. Ohnstad, & G. Nordhelle (red.), *Psykologi for sosial- og helsefagene* (s. 213-230). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Garsjø, O. (2001). *Sosiologisk tenkemåte: en introduksjon for helse- og sosialarbeidere* (2. utg.). Oslo: Gyldendal. [s. 207-228]
- Hammerlin, Y. (2009). *Selvord og selvmordsnærhet i norske fengsler: selvmordsforebyggende arbeid i fengsel* (KRUS håndbok 3/2009). Oslo: KRUS. [s. 16-145]
- Haugen, S. (2013). *Endring fra innsiden. Forberedelse til rusbehandling bak fengselsmurene*. Oslo: Gyldendal. [s.46-83]
- Helgesen, J. (red.). (2006). *Rusmiddelkunnskap for tilsatte i kriminalomsorgen* (KRUS håndbok 2/2006). Oslo: KRUS. [s. 47-59]
- Hjellnes, S. (2006). Totale trekk ved fengsel og fengsling. I E. Larsen (red), *Fengslet som endringsarena* (KRUS håndbok 3/2006, s.118-147). Oslo: KRUS.
- Hjellnes, S. (2009). *Om noen glippsoner og muligheter ved løslatelse* (Nsfk:s 51 forskningsseminar). Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/160670>
- Hoem, S. (2004). *ADHD: en håndbok for voksne med ADHD*. Oslo: Gyldendal. [s.26-65]
- Højdahl, T. (2013). *Samtaler om uønsket atferd og endring: 'BaM-samtalen'* (KRUS Håndbok 3/2013). Oslo: KRUS. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/195267>
- Håkonsen, K.M. (2000). *Mestring og lidelse : psykiatri for helse- og sosialarbeidere*. Oslo: Gyldendal Akademisk. [s. 15-29, 57-141, 155-176, 185-191]
- Håkonsen, K.M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk. [s. 251-267]
- Isdal, P. & Råkil, M. (2002). Volden er mannens ansvar, behandling av mannlige voldsutøvere som tiltak mot kvinnemishandling. I M. Råkil (red.), *Menns vold mot kvinner. Behandlingserfaringer og kunnskapsstatus* (s.100-128). Oslo: Universitetsforlaget.
- Iversen, O. (2010). Læring – individuelle eller kollektive prosesser. I T.J. Ekeland, O. Iversen, A. Ohnstad, & G. Nordhelle, *Psykologi for sosial- og helsefagene* (s.163 -192). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Jacobsen, D.I. & Thorsvik, J. (2013). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Bergen: Fagbokforlaget.

- [Kap. 11, side 384 - 415]
- Lauritzen, H. (red.). (2009). *Russamtalen* (KRUS Håndbok 4/2009). Oslo: KRUS. Hentet fra <http://russamtalen.no/wp-content/uploads/2009/09/Russamtalen-Manual.pdf>
- Liebling, A. (2011). Distinctions and distinctiveness in the work of prison officers: Legitimacy and authority revisited. *European Journal of Criminology*, 8(6),484-499.
doi:10.1177/1477370811413807
- Liebling, A., Price, D., & Shefer, G. (2011). *The Prison Officer*. Abingdon: Willan. [kap 4 s 63- 82]
- Lindberg, O. (2005). *Kvinnorna på Hinseberg: en studie av kvinnors villkor i fängelse* (Rapport 14). Norrköping: Kriminalvården.
- Linde, S. & Nordlund, I. (2006). *Innføring i profesjonelt miljøarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget. [s. 106 – 140]
- Lillevik, O.G. & Øien, L. (2014). *Miljøterapeutisk arbeid i møte med vold og aggresjon*. Oslo: Gyldendal akademisk. [s. 13 – 46]
- Meld. St. 12 (2014-2015). *Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen*. Oslo: Justis og Beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/7fcd260d2f1f44e8b26df955192a01fd/no/pdfs/stm201420150012000dddpdfs.pdf> [Kapittel 9: Modeller for framtidens straffegjennomføring og kapittel 10: Hvordan løse kriminalomsorgens kapasitetsutfordringer?]
- Nordhelle, G. (2010). Motivasjon - hva driver mennesket til handling. I T.J. Ekeland, O. Iversen, A. Ohnstad, & G. Nordhelle, *Psykologi for sosial- og helsefagene* (s. 49-76). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Nordhelle, G. (2010). Kognisjon, emosjoner og motivasjon. I T.J. Ekeland, O. Iversen, A. Ohnstad, & G. Nordhelle, *Psykologi for sosial- og helsefagene* (s. 77-97). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Nordhelle, G. (2010). Personligheten. I T.J. Ekeland, O. Iversen, A. Ohnstad, & G. Nordhelle, *Psykologi for sosial- og helsefagene* (s. 137-162). Oslo: Cappelen Akademisk.
- Rosdahl, G. (2013). *Den motiverende samtale i teori og praksis*. København: Munksgaard. [s. 15-135]
- Smith, P.S., Horn, T., Nilsen, J. F., & Rua, M. (2013). Isolasjon i skandinaviske fengsler. *Kritisk juss*, 39(3-4), 170-191.
- Smith-Solbakken, M. & Tunglund, E.M. (1997). *Narkomiljøet; Økonomi, kultur og avhengighet*. Oslo: Ad Notam Gyldendal. [s.131-144]
- St.meld. nr. 37 (2007-2008). (2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn*. Oslo: Justis- og politidepartementet. [Kap. 14]
- Thylefors, I. (2000). Makt i teorin. I I. Thylefors, *Ledarskap i vård, omsorg och utbildning* (s.36-58). Stockholm: Natur och Kultur.

Lov- og regelverk

formålsparagraf og gjennomgåtte bestemmelser i:

- Lov om sosiale tjenester i NAV
- NAV- Loven (hovedsakelig kap.1 og 14)
- Helse- og omsorgstjenesteloven (hovedsakelig kap. 1,3 og 7)
- Opplæringsloven og utlendingsloven

6.7 Øvrige obligatoriske fag og krav

Ekskursjon

En uke i løpet av høstsemesteret besøker aspirantene kriminalomsorgen og samarbeidsetater i Norge eller kriminalomsorgen i samarbeidsland både i og utenfor Norden.

Godkjenningprøve i fysisk funksjonstest

For å få godkjenning og utdelt vitnemål må man bestå en fysisk funksjonstest. Denne avlegges i fjerde semester.